

levende stof (of georganiseerde doode stof). Meenden wij aan den Almachtigen God de vorming der levensstructuren te moeten toeschrijven, REINKE meent dat het inwendig principe, n.l. de dominanten, ook weer psychisch moeten worden gedacht. Terecht merkt BUSSE dan ook op: „So erscheinen die Dominanten zugleich als Grund und Folge der Konfiguration des Stoffes, eine unmögliche Position, die aber den schwankenden Charakter der Dominanten ... aufs beste illustriert” ¹⁾.

Het is echter duidelijk, dat deze opvatting bij v. REINKE zijn ontstaan heeft te danken aan het volgende. In de eerste plaats houdt REINKE vast aan een zekere evolutie in de levende natuur en sluit ook den mensch in deze evolutie als eindpunt in. ²⁾

Zoo moeten dan ook de psychische verschijnselen in de kiem in elk organisme aanwezig zijn, maar daar REINKE bij vele organismen o.a. planten niet een bewustzijn wil veronderstellen, zijn de dominanten wel psychisch, echter onbewust. Zoo ziet hij er geen bezwaar in om met HARTMANN te spreken van „onbewuste intelligentie” en „onbewuste wil”. Het vitalisme is dan ook de eenige weg om langs athëistischen weg een verklaring der levensverschijnselen te geven en logischen grond voor het oorzakelijk gebeuren in de levende natuur te vinden.

Wij schrijven echter het intelligente en doelmatige (voor zoover het niet door een geschapen ziel bewust gewild wordt) niet toe aan een onbewuste ziel, maar aan een Bewusten God, werkende in de onbewuste zielen *en* in de onbewuste stof.

In tegenstelling met de scholastiek meenen wij, dat de individualiteit door de samenstelling (organisatie, structuur) gegeven is. Een horloge ontleent zijn eigenheid (naar afgeslotenheid, naar doelmatigheid) niet aan zijn stof (metalen) maar aan zijn samenstelling (bouw). Evenzoo zijn de eigenaardigheden van de eenheden: ijzermolecuul, suikermolecuul, kristal enz. niet gegeven door hoeveelheid stof, maar door de organisatie der stof. De structuur en rangschikking der atomen in het suikermolecuul bepalen de rechts- of links-

¹⁾ BUSSE l.c. S 241.

²⁾ Geen enkel vitalistisch systeem sluit den mensch (en zijn ziel) uit van de dierenwereld. Het ontstaan van het vitalisme is juist de poging tot verklaring van het zielsbestaan langs evolutie-weg; alleen de scholastiek staat hierin apart en hooger.